

Gröna, Röda och Svarta Listan

En utvärdering av borgerliga politikers skattepolitik
i svenska kommuner 2018-2021

John Norell och Johannes Nathell

Fria Moderata
Studentförbundet

Sammanfattning

- Sverige har idag ett av världens högsta skattetryck och ligger långt över snittet inom OECD. En stor del av skatteintäkterna, 60 procent, kommer från skatter på arbete och en betydande del kommer från kommunal och regional nivå. Därför bör det finnas utrymme för skattelättnader, särskilt av kommunalskatterna. Vi förväntar oss att borgerliga kommunpolitiker försöker sänka skatten och därför är det primära syftet med denna rapport att undersöka hur väl borgerliga politiker har lyckats med att sänka skatten i sina respektive kommuner under mandatperioden.
- Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hade 132 av Sveriges 290 kommuner ett borgerligt styre efter valet 2018. Av dessa har 18 kommuner genomfört skattelättnader (och hamnar därför på det vi valt att kalla gröna listan), 16 har höjt skatten (svarta listan) och 97 har låtit skattesatsen vara oförändrad (röda listan). Om hänsyn tas till det faktum att skatteväxling mellan kommuner och regioner har skett är det endast nio kommuner som hamnar på gröna listan.
- Den genomsnittliga kommunala skattesatsen har ökat sedan valet 2018 och motsvarar i år 32,42 procent. Endast cirka 14 procent av befolkningen bor i kommuner där den totala kommunalskatten sänkts under mandatperioden (13 kommuner), medan 36 procent bor i kommuner där skatten höjts (119 kommuner).
- I 61 kommuner har den styrande borgerliga *majoriteten* i kommunfullmäktige avstått från att genomföra skattelättnader under perioden. I åtta av kommunerna har politikerna till och med valt att höja skatten istället för att sänka utgifterna.
- Vår undersökning visar att endast 15 kommuner genomfört skattelättnader under mandatperioden, vilket utgör 5 procent av alla kommuner. I nio av dessa styr en borgerlig koalition, i fem styr en blocköverskridande koalition och en kommun har ett vänsterstyre.

- För att undersöka varför så pass få borgerligt styrda kommuner sänkt skatten skickade vi ut en enkät till alla borgerliga kommunstyrelseordföranden, vi fick 59 svar. Förklaringar som lyfts är en ansträngd ekonomi samt att det inte finns politiskt stöd för sänkt skatt. Det påtalas även av vissa att man inte vinner val på att sänka skatten och att det viktiga inte är skattenivån utan att pengarna används effektivt. Efter att ha analyserat statistiken och tagit del av samtliga enkätsvar förefaller dock det svala intresset och engagemanget som ett större problem.
- I grund och botten handlar skattelättnader om att låta människor behålla en större andel av sin lön vilket ökar deras frihet. Brist i engagemang och intresse att flytta tillbaka makt till medborgarna riskerar därmed att leda till ett trovärdighetsproblem för borgerliga politiker som förespråkar mer individuell frihet.

Innehåll

Inledning	6
Kommunalskatten har ökat	8
Den gröna listan	10
Den röda listan	12
Den svarta listan	14
Skattelättnader i 15 av 290 kommuner	16
Invandring och pandemi förklaring enligt politiker	20
Tjänstemän och andra politiker – Hinder för skattelättnader	22
Beskattning är kärnan i höger-vänster-konflikten	24
Skattens skadliga effekter	26
Slutsats	28
Metodavsnitt: så gjorde vi undersökningen	30

Författad av John Norell och Johannes Nathell

Fria Moderata Studentförbundet (FMSF) är ett partipolitiskt obundet förbund som samlar liberala och konservativa studentföreningar vid svenska universitet och högskolor. FMSF är Sveriges äldsta studentförbund, grundat 1942 och bland tidigare aktiva i förbundet finns Carl Bildt och Anders Borg.

Publicerad mars 2021

Bild på framsidan av MarkMC (Wikipedia)

Bild på s. 19 av Everyday basics (Unsplash)

Layout av Niklas Törnå

Inledning

Sverige har ett av världens högsta skattetryck. Av det värde som medborgarna skapar tar staten 43,1 procent genom en rad olika skatter. Endast Frankrike, Danmark och Belgien beskattar sina medborgare mer i nuläget.¹ Sverige sticker särskilt ut när det kommer till våra höga skatter på arbete.² Innan värnskatten avskaffades 2019 hade vi den högsta totala marginalsikten i världen, nu har vi ”endast” världens näst högsta marginalsikter efter Belgien.³

Skatten är ett av de mest påtagliga sätt som staten begränsar medborgarna. Genom att människor måste betala en stor del av sin inkomst i skatt begränsas dennes frihet och makt över sitt eget liv. Den som önskar öka människors egenmakt och frihet bör också vilja sänka skattetrycket och minska de offentliga utgifterna till förmån för mer marknadsekonomi.

Politiker – särskilt de till höger politiskt – lyfter ofta att det ska löna sig att arbeta och att vanliga människor ska få behålla mer i plånboken. Det är välkommet, men politik får aldrig tillåtas att endast bli fina slagord utan måste också omsättas i handling. När nu tre av mandatperiodens fyra kommunala och regionala budgetar är lagda är det en lämplig tidpunkt att utvärdera hur väl borgerliga politiker faktiskt har lyckats med att lätta på skattetrycket.

Med denna rapport vill vi uppmärksamma borgerliga kommunpolitiker som genomför skattelättnader samt vilka som höjer skatten och därmed väljer att flytta makt från individ, familj och frivilliga gemenskaper till det offentliga. Till alla politiker i maktställning som avstår från skattelättnader vill vi också påminna om vikten av dessa i ett land med ett av världens högsta skattetryck.

Det har tidigare gjorts liknande undersökningar. När Moderaternas nuvarande partiledare Ulf Kristersson på 1990-talet var förbundsordförande för MUF startade han ”röda listan”, där skattehöjande moderata kommunalråd pekades ut. Röda listan har sedan dess fortsatt att produceras med jämna mellanrum av MUF.

Ambitionen med den här rapporten är dock inte endast att kartlägga vilka kommuner som höjer skatten. Vi utvidgar undersökningen till att också undersöka sammansättningen i det politiska styret och har därför sammanställt vilka borgerligt styrda kommuner som infört skattelättnader (gröna listan), lämnat den oförändrad (röda listan) och de som höjt skatten (svarta listan). Därtill undersöker vi hela mandatperioden snarare än att endast jämfört mellan två år vilket vi hoppas kommer ge en mer rättvisande bild av hur väl politikerna lyckats förvalta väljarnas förtroende.

1 Ekonomifakta “Skattetryck - Internationellt” [Skattetryck - internationellt - Ekonomifakta](#) (hämtad 2021-03-16)

2 Ekonomifakta “Skatteintäkter per skatt” [Skatteintäkter per skatt - Ekonomifakta](#) (hämtad 2021-02-16)

3 Ekonomifakta “Marginalskatt i Sverige och internationellt” ([Marginalskatt i Sverige och internationellt - Ekonomifakta](#)) (hämtad 2021-03-16)

Politik får aldrig tillåtas att endast bli fina slagord utan måste också omsättas i handling. När nu tre av mandatperiodens fyra kommunala och regionala budgetar är lagda är det en lämplig tidpunkt att lätta på skattetrycket.

Det är många faktorer påverkar kommunernas förutsättningar att kunna minska skattetrycket liksom beslut att höja eller sänka skatten. För att få en övergripande bild har vi skickat ut enkäter till kommunstyrelsens ordförande (framöver benämnt KSO) i alla borgerligt styrda kommuner. I enkäten frågar vi bland annat vad de svarande tror är förklaringen till att borgerliga politiker sällan genomför skattesänkningar och hur man praktiskt i kommunerna arbetar för en sänkt skattebörda för medborgarna. Vad kommunerna på den gröna listan visar är att det även på kort sikt går att åstadkomma stor förändring och låta individer behålla mer av värdet de producerat.

Kommunalskatten har ökat

Den genomsnittliga (totala) kommunalskatten för år 2018 var 32,24 procent⁴. Fram till år 2021 har skatten ökat med 0,18 procentenheter till 32,42 procent.⁵ Den del av den kommunalskatten som går till kommuner har legat på ungefär samma nivå, från 20,83 procent 2018 till 20,82 procent i dag (2021).

Valåret 2018 resulterade i att 132 kommuner fick borgerligt styre, enligt siffror från SKR.⁶ I 38 kommuner styr vänsterpartier och i resterande 120 kommuner bildades blocköverskridande samarbeten. Skatten som går till kommunerna är lägre i borgerligt styrda kommuner och högre i vänsterstyrda kommuner jämfört med kommuner med blocköverskridande styre, se tabell 1 nedan. Den totala kommunalskatten är också lägre i borgerligt styrda kommuner medan skatten i blocköverskridande kommuner är högre än i vänsterstyrda kommuner.

För alla tre typer av kommuner har den totala genomsnittliga kommunalskatten ökat. För medborgare i borgerligt styrda kommuner har skatten till kommun sänkts marginellt från 20,15 procent till 20,13 procent medan den i ökat i vänsterstyrda kommuner från 22,44 procent till 22,54 procent.

Den totala kommunalskatten har höjts i 119 kommuner, vilket innebär att 35,9 procent av befolkningen bor i kommuner där skatten höjts under mandatperioden. Det kan jämföras med att det totala kommunalskatten sänkts i endast 13 kommuner vilket innebär att endast 13,6 procent av befolkningen fått skattelättnader.

4 Skattesatsen omfattar kommun och regioner, dock inte begravningsavgift eller avgift till Svenska kyrkan. Befolkningsstorlek har använts som vikt för att räkna ut genomsnittlig skatt.

5 Vi är intresserade av den genomsnittliga skattesats som medborgare möter och har därför räknat ut genomsnittlig skattesats genom att vikta kommunernas skattesatser utifrån befolkningsstorlek. I andra sammanhang används ofta skatteunderlaget som vägningstal, vilket är det relevanta för skatteintäkterna. Skillnaderna är dock små mellan de två sätten att räkna, 32,12 procent i genomsnittlig skattesats för 2018 och 32,27 procent för 2021.

6 Vi har använt oss av data över politisk färg på styre i kommuner som SKR sammanställt. Mer om definitionen av borgerligt respektive blocköverskridande och vänsterstyre i metodavsnittet. Det är möjligt att styret i vissa kommuner förändrats sedan deras statistik sammanställdes vilket potentiellt kan vara en felkälla. Genom arbetet med att skicka ut enkäterna har vi har gått igenom alla borgerliga kommuner och bekräftat tillhörigheten hos kommunstyrelsens ordförande. I två kommuner, Uddevalla och Hässleholm, stämde listan ej. Dessa två är därför borttagna från listan.

35,9 procent av befolkningen bor i kommuner där skatten höjts under mandatperioden. Det kan jämföras med att det totala kommunalskatten sänkts i endast 13 kommuner vilket innebär att endast 13,6 procent av befolkningen fått skattelättnader.

Genomsnittlig skatt				
	Skattesats till kommun		Skattesats, total kommunal	
	2018	2021	2018	2021
Alla kommuner	20,83	20,82	32,43	32,61
Borgerligt styre	20,15	20,13	31,67	31,83
Blockö. styre	21,49	21,50	32,79	33,01
Vänsterstyre	22,44	22,54	33,76	33,92

Tabell 1: Genomsnittlig kommunalskatt har beräknats genom att vikta varje kommuns skatt efter befolkningstorlek. Gotland har utslutits i beräkningen av genomsnittlig skattesats till kommun eftersom Gotland är både kommun och region och det därför inte går att särskilja skatt som går till kommunal verksamhet.

Den gröna listan

Mellan år 2018 och 2021 har 18 borgerligt styrda kommuner sänkt kommunalskatten. I genomsnitt har dessa kommuner sänkt skatten med 0,23 procentenheter. Att skatten har sänkts i en kommun innebär dock inte nödvändigtvis att medborgarna fått en skattelättnad eftersom det kan handla genomförda skatteväxlingar. Det innebär att region och kommun kommit överens om att överföra ansvar för en offentlig tjänst och växla skattesats i motsvarande grad. I fyra regioner har skatteväxlingar genomförts under mandatperioden, vilket berör nio av de 18 kommunerna som finns med på den gröna listan. Det är alltså endast nio av sveriges 130 borgerligt styrda kommuner som genomfört skattelättnader sedan valen 2018, vilka finns med på den gröna listan.

Den kommun som genomfört störst skattelättnad för sina medborgare är Lidingö kommun i Stockholms län som hittills sänkt skatten med 0,50 procent under mandatperioden. Med en kommunalskattesats strax under 18 procent är kommunen bland de kommuner på den gröna listan med lägst kommunalskatt.

De flesta kommunerna på gröna listan har en moderat KSO (8 av 9) medan en har centerpartistisk KSO. Sju av kommunerna ligger i Stockholmsregionen och de resterande två ligger i Skåne. Den geografiska spridningen är därmed relativt begränsad.

Det är alltså endast nio av sveriges 130 borgerligt styrda kommuner som genomfört skattelättnader sedan valen 2018, vilka finns med på den gröna listan.

Gröna listan					
Kommun (parti)	förändring i skattesats	skattesats 2021	Kommun (parti)	förändring i skattesats	skattesats 2021
Lidingö (M)	-0,50	17,99	Gislaved (C)	-0,14	21,99
Österåker (M)	-0,35	17,00	Höör (M)	-0,13	21,75
Håbo (M)	-0,25	21,09	Upplands Väsby (M)	-0,10	19,42
Nacka (M)	-0,20	18,23	Huddinge (M)	-0,10	19,77
Stockholm (M)	-0,16	17,74			

Tabell 2 Borgerligt styrda kommuner som sänkt skatten. Förändring i skattesats till kommun mellan 2018 och 2021.

Den röda listan

Vår undersökning visar att 97 kommuner har ett borgerligt styre som har lämnat den kommunala skattesatsen oförändrad de tre senaste åren. Tar man skatteväxlingar i beaktande ökar antalet kommuner som inte sänkt skatten till 106. Majoriteten av dessa (64) har en moderat KSO, ungefär en tredjedel (34) har en centerpartistisk KSO, tre kommuner har en KSO tillhörande Liberalerna, två kommuner har en kristdemokratisk KSO och i resterande kommuner (4) tillhör KSO ett lokalt parti. Vidare är det 6 borgerliga regioner som har lämnat skattesatsen oförändrad och således hamnar på den röda listan.

I nära hälften av kommunerna (47) på den röda listan har borgerliga partier en majoritet i fullmäktige. 61 kommuner har en styrande borgerliga i kommunfullmäktige som avstått från att genomföra skattelättnader under perioden.

I nära hälften av kommunerna (47) på den röda listan har borgerliga partier en majoritet i fullmäktige. Hälften (3) av regionerna styrs med en borgerlig majoritet.

Röda listan			
Vallentuna kommun	Markaryds kommun	Kristianstads kommun	Alingsås kommun
Värmdö kommun	Växjö kommun	Simrishamns kommun	Ulricehamns kommun
Järfälla kommun	Ljungby kommun	Halmstads kommun	Mariestads kommun
Ekerö kommun	Hultsfreds kommun	Laholms kommun	Hjo kommun
Salems kommun	Nybro kommun	Varbergs kommun	Laxå kommun
Upplands-Bro kommun	Vimmerby kommun	Kungsbacka kommun	Askersunds kommun
Nykvarns kommun	Region Gotland	Härryda kommun	Karlskoga kommun
Täby kommun	Burlövs kommun	Partille kommun	Sala kommun
Sollentuna kommun	Vellinge kommun	Tjörns kommun	Vansbro kommun
Solna stad	Östra Göinge kommun	Sotenäs kommun	Leksands kommun
Norrtälje kommun	Örkelljunga kommun	Munkedals kommun	Rättviks kommun
Sigtuna kommun	Kävlinge kommun	Tanums kommun	Orsa kommun
Nynäshamns kommun	Lomma kommun	Dals-Eds kommun	Mora kommun
Enköpings kommun	Svedala kommun	Färgelanda kommun	Falu kommun
Linköpings kommun	Skurups kommun	Ale kommun	Söderhamns kommun
Söderköpings kommun	Sjöbo kommun	Lerums kommun	Ragunda kommun
Motala kommun	Tomelilla kommun	Bollebygds kommun	Krokoms kommun
Aneby kommun	Osby kommun	Essunga kommun	Åre kommun
Gnosjö kommun	Perstorps kommun	Karlsborgs kommun	Östersunds kommun
Habo kommun	Lunds kommun	Bengtsfors kommun	Bjurholms kommun
Vaggeryds kommun	Landskrona stad	Melleruds kommun	Haparanda stad
Värnamo kommun	Helsingborgs stad	Lilla Edets kommun	Kiruna kommun
Eksjö kommun	Höganäs kommun	Herrljunga kommun	
Tranås kommun	Ystads kommun	Vara kommun	
Älmhults kommun	Trelleborgs kommun	Göteborgs stad	
(Karlstad)	(Ronneby)	(Storuman)	
(Säffle)	(Trosa)	(Nordmaling)	
(Kristinehamn)	(Lycksele)	(Vilhelmina)	

Tabell 3: Borgerligt styrda kommuner vars skattesats inte förändrats mellan 2018 och 2021. Kommuner inom parentes har genomfört skatteväxlingar där kommunen sänkt skatten men regionen ökat skatten i motsvarande grad.

Den svarta listan

Det är 16 borgerligt styrda kommuner som har höjt skatten och som således hamnar på vår svarta lista. I genomsnitt har dessa kommuner höjt skatten med 0,53 procentenheter. Den kommun som höjt skatten allra mest under mandatperioden är Danderyd kommun i Stockholms län som netto höjt skatten med 1,4 procentenheter, från 17,35 procent 2018 till 18,75 procent 2021 vilket motsvarar en ökning på 8,07 procent.

Drygt hälften av kommunerna på svarta listan har en moderat KSO (9 av 16). Resterande sju kommuner har antingen en centerpartistisk (6) eller en kristdemokratisk KSO (1). En trend är att det främst är kommuner i södra och mellersta Sverige som är med på svarta listan. Den nordligaste borgerliga kommun som höjt skatten är Tierp i Uppsala län. En möjlig förklaring till det kan å andra sidan att de flesta av de borgerliga kommunerna finns just i mellersta och södra Sverige.

Drygt hälften av kommunerna på svarta listan har en moderat KSO (9 av 16). Resterande sju kommuner har antingen en centerpartistisk (6) eller en kristdemokratisk KSO (1).

Svarta listan			
Kommun	förändring i skattesats (procentenheter)	KSO:s partitillhörighet	majoritet/ minoritet
Hässleholms kommun	0,24	M	Minoritet
Mölnads stad	0,25	M	Majoritet
Ängelholms kommun	0,25	M	Majoritet
Tierps kommun	0,3	C	Minoritet
Götene kommun	0,35	C	Majoritet
Öckerö kommun	0,35	KD	Majoritet
Vårgårda kommun	0,4	C	Majoritet
Skara kommun	0,4	M	Minoritet
Grästorps kommun	0,42	M	Majoritet
Högsby kommun	0,5	C	Minoritet
Emmaboda kommun	0,5	C	Minoritet
Töreboda kommun	0,5	M	Minoritet
Skövde kommun	0,75	M	Minoritet
Mönsterås kommun	0,8	C	Majoritet
Hammarö kommun	1,02	M	Minoritet
Danderyds kommun	1,4	M	Majoritet

Tabell 4: Borgerligt styrda kommuner som höjt skatten mellan 2018 och 2021. Sista kolumnen visar om kommunen har ett borgerligt majoritetsstyre eller minoritetsstyre.

Skattelättnader i 15 av 290 kommuner

Det totalt är 45 kommuner som sänkt skatten, dock endast 15 kommuner som genomfört skattelättnader om vi räknar bort skatteväxlingar. Det vill säga sänkningar av skatten till kommun som genomförts tillsammans med en motsvarande ökning av skatten till region. Med andra ord har endast 5 procent av landets kommun genomfört skattelättnader under mandatperioden. Av dessa 15 kommuner styrs alltså nio av dessa en borgerlig majoritet. Vidare styrs fyra av dessa kommuner av en blocköverskridande koalition och en kommun har ett vänsterstyre.

Av de kommuner som sänkt skatten är alltså borgerligt styrda kommuner överrepresenterade, vilket inte är särskilt förvånande. Att kommuner som styrs av en moderat KSO har sänkt kommunalskatten i flest fall är inte heller det särskilt förvånande, de har sänkt skatten i fler än dubbelt så många fall som i de kommuner som styrs av en socialdemokratisk KSO. Dock är det fortfarande så att antalet kommuner som genomfört skattelättnader är få vilket innebär att det i absoluta tal inte är så stor skillnad. Det är dessutom en väldigt liten andel (7 procent) av de borgerligt styrda kommunerna som har sänkt kommunalskatten.

Att kommuner som styrs av en moderat KSO har sänkt kommunalskatten i flest fall är inte heller det särskilt förvånande, de har sänkt skatten i fler än dubbelt så många fall som i de kommuner som styrs av en socialdemokratisk KSO.

Skattesänkningar efter partipolitisk tillhörighet och politiskt styre			
KSO tillhör parti	Antal kommuner som sänker skatten	Totalt antal kommuner	Andel som sänkt skatten
Moderaterna	8 (14)	89	9% (16%)
Socialdemokraterna	5 (25)	125	4% (20%)
Centerpartiet	2 (7)	54	4% (13%)
Sverigedemokraterna	0 (1)	5	0% (20%)
Kristdemokraterna	0	5	0% (0%)
Liberalerna	0 (1)	4	0% (25%)
Övriga partier	0 (1)	5	0% (20%)
Vänsterpartiet	0 (1)	3	0% (33%)
Miljöpartiet	0	0	-
Politiskt styre	Antal kommuner som sänker skatten	Totalt antal kommuner	Andel som sänkt skatten
Borgerligt styre	9 (18)	130	7% (14%)
Vänsterstyre	1 (9)	38	3% (24%)
Blocköverskridande styre	5 (21)	113	4% (19%)

Tabell 5: visar antal och andel av kommuner som sänker skatten uppdelat efter vilket parti som KSO:n tillhör, liksom uppdelat efter politisk färg på styret. Inom parentes visas siffrorna för fallet där skatteväxlingar inte tagits i beaktande. Data på partitillhörighet för kommunstyrelsens ordförande samt politisk färg på styre sammanställt av SKR.

Nyckeln till sänkt skatt

För att sänka skatten är det, enligt de politiker som svarat på vår enkät, viktigt att *“jämföra sig med och lära av andra kommuner”* där kvalitén på de kommunala tjänsterna är lika bra eller bättre men som har lägre kostnader.

“Vi lägger mycket tid på att jämföra oss med andra, analysera och förändra arbetssätt.”

- Daniel Dronjak, KSO Huddinge kommun, Gröna listan

“Vi jämför oss med andra kommuner i alla områden och där vi har högre kostnader än genomsnittet så analyserar vi och genomför åtgärder för att sänka kostnaden till under genomsnittet.”

- Johan Svahnberg, KSO Höörs kommun, Gröna listan

I Österåker, där Michaela Fletcher är KSO, har skatten sänkts sju gånger på elva år med totalt 2,23 procentenheter och sedan 2018 har kommunen lägst kommunalskatt i landet. Samtidigt har kvalitén i välfärdstjänsterna ökat. Österåker illustrerar med andra ord tydligt att höjd kvalité är förenligt med sänkt skatt.

Enligt Fletcher är *“politisk vilja samt kompetenta tjänstemän”* viktiga faktorer för att genomföra skattelättnader och hennes budskap till partikamrater i samma position är *“Bestäm er, tala om för tjänstemän vad ni vill uppnå, var tydlig med alliansen, utbilda alliansens företrädare i kommunal ekonomi, det blir mycket lättare i diskussionerna då.”*

Hon berättar vidare att *“avgörande är en ekonomidirektör med god kännedom om kärnverksamheterna, god ekonomisk kunskap och förmågan och mandatet att driva på den kommunala ledningsgruppen för att minska kostnaderna och höja kvaliteten.”*

**I Österåker, där
Michaela Fletcher
är KSO, har skatten
sänkts sju gånger på
elva år med totalt
2,23 procentenheter
och sedan 2018 har
kommunen lägst
kommunalskatt i
landet. Samtidigt
har kvalitén i
velfärdstjänsterna
ökat.**

Invandring och pandemi förklaring enligt politiker

Den vanligaste förklaringen som respondenterna i vår enkät anger varför det är få borgerliga kommuner som genomfört skattelättnader är en ansträngd eller osäker ekonomi i kommunen. Som bakomliggande orsaker till kommunernas dåliga eller osäkra ekonomi nämns en stor invandring, pandemin, sjunkande andel i befolkningen i arbetsför ålder samt politiska beslut på statlig nivå om kommunala åtaganden.

”Vi är en liten kommun med sjunkande invånarantal och kraven ökar från invånare och stat på servicenivå och antal uppgifter att sköta. Sjunkande statliga pengar till integration och vi fick många flyktingar.”

– Stihna Johansson Evertsson (C), KSO Högsby kommun, Svarta listan

”Kommunens ekonomi var körd i botten med låga resultat, för stora investeringar, ökande låneskuld, försämrad likviditet och sjunkande soliditet under flera år. Stora utmaningar inom välfärdssektorn under de kommande åren.”

– Jan Utbult (M), KSO Öckerö kommun, Svarta listan

”Under det senaste året har Corona-pandemin tillkommit som gjort framtidsutsikterna dystra. Då har vi förberett oss för att slippa höja skatten.”

– Lennart Kalderén (M), KSO Salem kommun, Röda listan

”Det finns inte utrymme till [skattelättnader] när man samtidigt måste effektivisera andra verksamheter för att klara att inte höja skatten.”

– Niklas Larsson (C), Osby kommun, Röda listan

”Vi ser stora utmaningar att klara våra åtaganden framåt pga demografin som innebär ökad andel äldre. Det i kombination med att hantera de pålagor som kommer av krav från statliga beslut kring t ex VA och enskilda avlopp och stora investeringsbehov inom flera områden gör att vi har en utmaning i att klara oss utan skattehöjningar de kommande åren.”

– Mikael Thalin (C), KSO Orsa kommun, Röda listan

Tjänstemän och andra politiker –

En ytterligare anledning som politiker uttrycker i våra enkätsvar till att borgerliga kommuner inte sänker skatten är att det saknas en politisk majoritet för en sådan politik. Nedan presenterar vi några av de svar som inkom från enkätundersökningen.

”Budgeten för 2021 innehöll skattesänkning, men detta röstades ner av S, SD, MP och V som när de enas är i majoritet”

– Jonas Bergman (M), KSO Halmstad kommun, Röda listan

”Ingen majoritet i KF för de åtgärder som behövs för att sänka skatten. Dessutom ett mycket ansträngt ekonomiskt läge till följd av för hög invandring”

– Lars Johnsson (M), KSO Hässleholm kommun, Svarta listan

En annan svårighet som politikerna vittnar om när det kommer till att genomföra skattelättnader är att förvaltningen gör motstånd. Om tjänstemännen uttrycker att det inte finns utrymme för skattelättnader eller effektiviseringar upplever många politiker att det är svårt att säga emot eftersom tjänstemännen har ett informationsövertag och ofta besitter expertkompetens kring kommu-

nal ekonomi. Viktigt att ha i beaktande är att förvaltningen inte har incitament att föreslå kostnadsbesparingar eller genomföra effektiviseringar som kommer leda till att deras budget minskar till nästa år. Detta stämmer väl överens med den forskning som James M. Buchanan, nobelpristagare i ekonomi 1986, gjort om beslutsfattande inom byråkratier och problemen som följer i politiska organisationer.

”Jag är övertygad om att det beror på kulturen i kommunerna är att ”vi har det i budgeten” som gör att pengarna försvinner. Få politiker har kraften att ta över ledningen från tjänstemännen och tjänstemännen vill inte få mindre resurser att röra sig med. Det skulle ju ge en omedelbar påverkan på deras egna villkor.”

– Gunnar Selberg (C), KSO Kiruna kommun, Röda listan

”En ekonomichef som säger att det inte går – hur ska du som politiker kunna göra det då?”

– Lotta Grahn Elg (M), KSO Håbo kommun, Gröna listan

Hinder för skattelättnader

Men det går inte endast att beskylla våra kommunpolitiker för att skatterna på kommunal nivå är höga. Många vittnar om att staten lägger en större och större kostnadsbörda på kommunerna utan att kommunerna blir tillräckligt kompenserade för de ökade kostnaderna. Enligt finansieringsprincipen måste staten kompensera kommuner och regioner när den beslutar om nya uppgifter för dessa som kostar pengar. Detta gäller inte beslut som inte direkt leder till kostnader för kommunerna, exempelvis staliga beslut om ökad invandring eller krav på mer undervisning i skolan. Tillämpningen av hur principen är något som SKR och riksrevisionen varit kritiska till⁷.

”[Vi har] omfattande besparingsbehov även utan skattesänkning som beror på statlig övervältring av kostnader bla. genom migrations- och arbetsmarknadspolitik”

– Niklas Borg (M), KSO Linköpings kommun, Röda listan

”När staten beslutar om ytterligare obligatoriska saker som ligger under skolans eller till exempel äldreomsorgens område så innebär detta ständiga kostnadsökningar för de enskilda kommunerna.”

– Emma Lokander (M), KSO Tierp kommun, Svarta listan

”Staten övervältrar kostnader hela tiden på kommunerna utan att stå för finansiering samt att förutsättningar för en långsiktig ekonomisk planering är väldig begränsad. Kostnaderna för statens haveri kopplat till arbetsmarknaden och bostadspolitik gör att vi har höga kostnader för försörjningsstöd och att vi tvingats bygga upp en egen arbetsmarknadsenhet.”

– Patric Åberg (M) - KSO Östra Göinge kommun, Röda listan

7 Se SOU 2020:8 Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget s.110. SKL (2019), Ekonomirapporten, maj 2019, s. 30. Riksrevisionen (2018), Den kommunala finansieringsprincipen – tillämpas den ändamålsenligt? RiR 2018:8.

Beskattning är kärnan i höger-vänster-konflikten

En central utgångspunkt bör vara att värna människors frihet och att hon ska ha friheten att själv få bestämma över sitt liv så länge hon inte kränker andras rättigheter. Av detta följer att politikens makt över människor bör vara starkt begränsad. Att staten tar ut skatter är per definition en begränsning av den enskildes frihet då det offentliga tar en andel av det värde som denne producerat. Dock kan det i vissa fall vara befogat om dessa medel används för att skydda individens rättigheter såsom genom att finansiera polis och rättsväsende.

Sveriges omfattande välfärdsstat går bortom dessa principer. Skattenivån och den offentliga sektorn är långt mer omfattande än vad som är önskvärt. Höga skatter och omfattande politisk styrning av ekonomin är tecken på misstro mot människors förmåga att fatta egna val. I grund och botten är skattenivån en fråga om maktbalansen mellan det offentliga och individen. Att genomföra skattelättnader är i grunden en frihetsreform eftersom människor får behålla mer av värdet av sitt arbete. Att människor får behålla mer av sin lön är centralt för att ge ökad bestämmanderätt till människor över sina egna liv.

Frågan om det offentligas makt över den enskilde ligger i kärnan av den klassiska höger/vänster-konflikten där de som står till höger traditionellt förespråkar mindre statligt inflytande i förmån för högre individuell frihet. Därför bör borgerliga partier rimligtvis vara pådrivande för att när det ges tillfälle genomföra skattelättnader. Särskilt när skattetrycket i Sverige är så pass högt

kan det inte råda någon tvekan vilken uppgift moderater och andra borgerliga politiker står inför.

Som nämndes tidigare angavs att brist på stöd för en borgerlig politik var ett skäl till uteblivna skattelättnader. Så är också säkerligen fallet i många kommuner. När styret inte sker i majoritet måste budget förhandlas med andra partier. Frågan borde dock vara hur det då kommer sig att 61 borgerligt styrda kommuner avstått från att ge medborgarna skattelättnader trots att de styr i majoritet och att åtta av dessa till och med höjt skatten. Problemet verkar snarare vara intresset och engagemanget för att driva frågan.

Att det saknas politiskt stöd behöver inte betyda att det är omöjligt att genomföra skattelättnader, utan att politiker behöver arbeta hårdare för att skapa koalitioner för den politiken. Det är lätt att skylla på brist på stöd, i väljarkåren, i kommunfullmäktige, eller till och med i det egna partiet, men frågan är om det kanske egentligen handlar om brist på intresse och engagemang för att genom skattelättnader flytta makt från det offentliga tillbaka till medborgarna.

Något annat som ger indikationer på att intresset för att genomföra skattelättnader är svalt är det faktum att många politiker framhåller i sina enkätsvar att det viktiga inte är hur hög skattenivån är utan vad medborgarna får för pengarna, att de används ”optimalt”. Det centrala, enligt politikerna, är att skatten används effektivt och inte att skatten är låg. Att skattepengar ska användas effektivt är dock inte en kontroversiell åsikt utan

något som borde vara en självklarhet i alla politiska läger. Att tillhandahålla hög kvalitet på kommunala tjänster i relation till skatten är ett ställningstagande som alla politiker borde kunna ställa sig bakom. Problemet är att skattepengar inte används effektivt idag, vilket de flesta respondenter vittnar om.

Flera i vår enkät poängterar att sänkt skatt inte är en fråga man vinner några politiska val på. Det betyder inte nödvändigtvis att det inte är viktigt för medborgarna eller att det vore att gå emot folkets vilja genom att ge dem skattelättnader. Idén om att det existerar en "folkets vilja" är demokratis stora myt. "Folket" består av människor med olika preferenser och åsikter som är väldigt svåra att i praktiskt kartlägga. Beroende på parti- och valsysteem, lagar, normer, organisering i särintressen och en rad andra saker kan samma befolkning fatta helt annorlunda beslut.

Mycket forskning har bedrivits kring hur särintressen kan berika sig själva på den stora allmänhetens bekostnad och politiker spelar med i det spelet för att det är vad som ger röster. Det är betydligt mer populärt att lova nya satsningar och storslagna projekt än det är att genomföra kostnadsbesparingar och skattelättnader eller förvalta det som redan finns. Som tidigare nämnt har också förvaltningen intresse av att hålla skattenivån uppe och slippa effektivisera sin verksamhet.

De som gynnas av olika satsningar är ofta få och har incitament att bedriva lobbying mot politiker för sina intressen.

Effekten av dessa omfattande satsningar är i längden att kommunens åtaganden ökar vilket ofta kräver höjda skatter för att finansieras och mindre frihet för individen. Systemet är riggat till skattebetalarnas nackdel.

Som tidigare lyfts av företrädare för kommuner har sänkt skatten under mandatperioden handlar det ofta om vilken inställning dessa har. Borgarligen partikollegor behöver motivera sina partikamrater, liksom andra partiers företrädare, för att våga driva på för skattelättnader. Det kräver mod, intresse och engagemang och det kanske egentligen är här det riktiga problemet ligger snarare än avsaknad av politiska majoriteter.

Skattens skadliga effekter

Indrivandet av skatter har flera syften. Dels är syftet rent fiskalt för att kunna finansiera den offentliga verksamheten, dels används det som styrmedel för att påverka människors beteenden på olika sätt. På samma sätt som koldioxid-skatter används för att de ger människor incitament till att sänka sin klimatpåverkan har också skatterna på inkomster effekter på människors beteenden.

Då kommunalskatten är en skatt på förvärvsinkomster innebär den de facto att människors nettoinkomster minskar. Höga skatter på förvärvsinkomster gör det mindre lönsamt att arbeta, anstränga sig och utbilda sig och mer värt att

Höga skatter på förvärvsinkomster gör det mindre lönsamt att arbeta, anstränga sig och utbilda sig och mer värt att migrera, gå ner i arbetstid och skatteplanera.

migrera, gå ner i arbetstid och skatteplanera. En höjd skatt på marginalen gör inte att den genomsnittlige arbetaren nödvändigtvis går ner i arbetstid eller slutar arbeta men det finns alltid människor som står och väger om det är värt att flytta utomlands, gå i pension, börja plugga eller jobba övertid. En höjd skatt påverkar alltid någon, varför vi ser effekter även från till synes små förändringar i skatten.⁸

Om att höga marginalskafter på arbete påverkar människors benägenhet att arbeta har gott om empiriskt stöd i forskningen. Dock är det en pågående diskussion exakt hur stor effekten är. I en forskningsartikel av Jacob Lundberg och John Norell (2020) sammanställs forskningen kring hur skatt påverkar benägenheten att ingå i arbetskraften, alltså valet att gå från bidrag till arbete. I en rapport för Timbro uppskattar Lundberg och Norell, utifrån resultaten i forskningsartikeln, att alliansens jobbskatteavdrag som infördes mellan 2007 och 2014 har skapat mellan 86 000 och 165 000 jobb.⁹

Sänkt skatt leder med andra ord till att fler kommer i arbete, incitamenten till skatteplanering minskar och människors inkomster ökar. Det innebär att skattelättnader till varierande grad har självfinansierande effekter. Nämligen att en skattelättnader till viss del finansieras tack vare att fler arbetar och betalar skatt.

8 För vidare läsning om hur stor negativ effekt marginalskafter har på beskattningsbar inkomst finns två forskningsgenomgångar i Saez, Slemrod, & Giertz. (2012). *The elasticity of taxable income with respect to marginal tax rates: A critical review*. Journal of economic literature, 50(1), 3-50. samt Neisser, (2018). *The Elasticity of Taxable Income: A Meta-Regression Analysis*, IZA Discussion Papers 11958, Institute of Labor Economics (IZA). En relativt ny studie som tittar på Finland är Matikka, (2018). *Elasticity of taxable income: Evidence from changes in municipal income tax rates in Finland*. The Scandinavian Journal of Economics, 120(3), 943-973.

9 Lundberg och Norell. (2018). *Skatter, bidrag och sysselsättning: En forskningsgenomgång*. Timbro.

Exempelvis uppskattar Jacob Lundberg att ett avskaffande av den statliga inkomstskatten på sikt skulle vara självfinansierande och till och med öka statens intäkter med 10 miljarder kronor¹⁰. Oavsett om en person är höger- eller vänsterorienterad borde vi kunna enas om att skattelättnader som är självförsörjande borde genomföras.

En höjd skatt på marginalen gör inte att den genomsnittlige arbetaren nödvändigtvis går ner i arbetstid eller slutar arbeta men det finns alltid människor som står och väger om det är värt att flytta utomlands, gå i pension, börja plugga eller jobba övertid.

10

Lundberg (2016) *Platt skatt för högre intäkter*, Timbro

Slutsats

Frågan om hur hög skattetrycket bör vara är i grunden en fråga om frihet och egenmakt, inte som vänstern försöker påskina, en fråga om medborgarnas välfärd. Ett högt skattetryck innebär att människors utrymme att själva bestämma vilka varor och tjänster de önskar att konsumera och bruka minskar och att det istället är politiker och tjänstemän i kommuner, regioner och staten som bestämmer hur medborgarnas pengar ska användas.

Sverige har internationellt sett väldigt hög skatt på arbete och en stor del av den utgörs av kommunalskatten vilket bestäms av kommunerna själva. För att som borgerlig politiker trovärdigt kunna säga sig värna om personlig frihet och att vilja ge människor makt över sina egna liv behöver politiker också visa det i praktiken och då är skattelättnader det mest effektiva sättet att göra det.

Den största andelen borgerliga kommuner, 97 av 132, har tyvärr låtit skatten vara oförändrad och 16 av dessa har till och med valt att höja skatten istället för att sänka utgifterna. Det är dessutom oroande att så pass få borgerliga kommuner har genomfört skattelättnader. Enligt statistik har endast 15 (av 290) kommuner genomfört skattelättnader under mandatperioden, vilket endast utgör 5 procent. Andelen borgerliga kommuner som sänkt skatten är inte så mycket högre (omkring 7 procent).

I vår enkät till Sveriges alla borgerliga KSO ser vi att en ansträngd eller osäker ekonomi anges som vanligaste förklaringen till att skattelättnader uteblivit. Detta uppges i sin tur bero på en stor invandring, den rådande pandemin samt att staten lägger ytterligare kostnadsbördor på kommunerna.

Andra -- för politiker mer känsliga -- förklaringar som kan ses i svaren är att den kommunala förvaltningen har stort inflytande över politiken, att intresse hos politiker för att minska sin egen makt är svårt och att många politiker prioriterar sådant som ökar deras möjligheter att bli återvalda.

Det är inte en lätt uppgift att omsätta frihetlig politik i praktiken på kommunal nivå, men det är en viktig uppgift. Politik får aldrig tillåtas bli en läpparnas bekännelse. Att torgföra en politisk roll vart fjärde år för att i maktställning realisera en annan är skadligt för väljarnas förtroende. Långsiktig trovärdighet börjar med kortsiktig principfasthet. Allt annat framstår som godtyckligt och illa övervägt för väljarkåren.

Även om idéerna är grunden för det politiska uppdraget krävs det en praktisk politik för att förverkliga dem.

**Att torgföra en politisk roll vart fjärde
år för att i maktställning realisera en
annan är skadligt för väljarnas förtroende.
Långsiktig trovärdighet börjar med kortsiktig
principfasthet.**

Metodavsnitt: så gjorde vi undersökningen

I denna rapport har vi undersökt kopplingen mellan färg på politiskt styre i svenska kommuner med sannolikhet att genomföra skattelättnader. Data över hur skattesatserna förändrats i svenska kommuner mellan 2018 och 2021 är sammanställd av och hämtad från Statistiska centralbyrån. Detta gör det möjligt för oss att beräkna alla förändringar i skattesatser på kommunal och regional nivå sedan senaste valen 2018. Skattesatser omfattar kommun och regioner (som tillsammans utgör total kommunal-skatt), dock inte begravningsavgift eller avgift till Svenska kyrkan.

Genomsnittliga skattesatser är viktade på befolkningsstorlek. Data på befolkningsstorlek i kommuner och regioner över tid kommer från SCB. I avsaknad av statistik över befolkning på kommunnivå för 2021 har data använts för 1 november 2020. Vi har valt att justera medelvärdet för skattenivån efter befolkningsstorlek i kommunerna för att få en uppfattning om genomsnittet utifrån medborgarnas perspektiv. Vanligen viktas medelskattesats utifrån skatteunderlag, vilket ger siffror som skiljer sig från våra men skillnaden är liten. Då vi här är intresserade av den genomsnittliga skattesats som medborgare möter har vi räknat ut genomsnittlig skattesats genom att vikta kommunernas skattesatser utifrån befolkningsstorlek. I andra sammanhang används ofta skatteunderlaget som vägningstal, vilket är det relevanta för skatteintäkterna. Skillnaderna är dock

små mellan de två sätten att räkna, 32,12 procent i genomsnittlig skattesats (total kommunal skattenivå) för 2018 och 32,27 procent för 2021.

Statistik över politiskt styre i respektive kommun efter valen 2018 är sammanställd av Sveriges kommuner och regioner (SKR). Vi följde SKR:s definition av styre. Borgerligt styre definieras som en styrande konstellation där ett eller flera av de borgerliga partierna (Centerpartiet, Liberalerna, Moderaterna eller Kristdemokraterna) ingår. Ett vänsterstyre avser ett styre där Socialdemokraterna och eller Vänsterpartiet ingår. I ett blocköverskridande styre ingår ett eller flera borgerliga partier samt Socialdemokraterna och eller Vänsterpartiet. Slutligen finns klassificeringen övrigt styre som inkluderas styren där endast Sverigedemokraterna styr eller där Sverigedemokraterna och ett eller flera andra partier ingår. Därtill kan Miljöpartiet och lokala partier ingå i samtliga konstellationer, dvs Miljöpartiet kan räknas ingå i såväl borgerliga som vänsterstyren exempelvis. Vi har inte inkluderat övrigt styre i vår analys.

Enligt datan hade 132 kommuner ett borgerligt styre. Det är dock möjligt att styret i vissa kommuner har ändrat sedan SKR sammanställde statistiken vilket potentiellt kan vara ett problem. Genom arbetet med att skicka ut enkäterna har vi har gått igenom alla borgerliga kommuner och bekräftat tillhörigheten hos kom-

munstyrelsens ordförande. I Uddevalla stämde listan ej, som enligt sin hemsida har socialdemokratisk KSO och därför ej räknats in i analys av politiskt styre. I Uddevalla styr S, M, C och L sedan juni 2020, alltså en blocköverskridande koalition¹¹.

Vi har skickat ut en enkät till alla KSO i borgerligt styrda kommuner. Två enkäter skickades ut, en till de KSO som styr i kommuner som sänkt skatten (gröna listan) och en enkät till de KSO som styr i kommuner som inte sänkt skatten (röda och svarta listan). Där fick de som sänkt skatten möjlighet att utveckla hur de lyckats sänka skatten och vad de tror är nyckeln för att våga och faktiskt göra det. En annan enkät skickades ut till de KSO:en med frågor de fick möjlighet att motivera varför de valt att inte sänka skatten eller till och med höjt den och kommuner som inte sänkt skatten fick frågades om varför de inte trodde fler sänker skatten.

11

Hydén “Ny politisk majoritet i Uddevalla klar” Sveriges radio 16/6-20 <https://sverigesradio.se/artikel/7496285>. (hämtad 2021-02-22)

Författarporträtt

John Norell
Förbundsordförande

Johannes Nathell
Skattepolitisk sekreterare

John Norell är förbundsordförande för Fria Moderata Studentförbundet och doktorerar i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Han har tidigare skrivit rapporter för tankesmedjan Timbro och näringslivets forskningsinstitut Ratio tillsammans med Jacob Lundberg om effekter av skatter på viljan att arbeta.

Johannes Nathell är skattepolitisk sekreterare för Fria Moderata Studentförbundet och utbildad civilekonom vid Linköpings universitet. Johannes har tidigare jobbat på tankesmedjan Timbro och jobbar nu på skatteavdelningen på Svenskt Näringsliv. Han har tidigare bland annat varit ordförande för Moderata Studenter Linköping.

**Fria Moderata
Studentförbundet**

Fria Moderata Studentförbundet (FMSF) ger årligen ut flera rapporter inom olika sakpolitiska områden. Du hittar alla våra tidigare rapporter på www.fmsf.se

Ett Sverige för vuxna
(2019)

En Kinastrategi för
2020-talet
(2020)

Abortpiller över disk
(2020)

Vill du se ett friare Sverige med lägre skattetryck? Stötta vårt opinionsbildande arbete genom att swisha 200 kr eller valfri summa till:

123 460 42 78

Fria Moderata
Studentförbundet